

N.Y.C. TIME
זמן הדלקת נרות - 4:55
סוף זמני ק"ש - 9:02
9:38 -
סוף זמן תפלה - 10:28
דף היומי לש"ק: סנהדרין מ"ו

בס"ד, עש"ק פ' בא - שנת תשפ"ה לפ"ק

פרשת בא

ואת תיבת "נא" השני "כען" [עכשיו].

והנה מבואר בזוהר חדש (פרשת יתרו דף טל.) ובסידור האריז"ל (לר') שבת, כוונת סדר של פסח, בפסיקתא 'מצה זו', ובאור החיים הקדוש (שמות ג:ח) שכאשר היו בני ישראל במצרים שקעו לשער המ"ט של טומאה, ואילו היו שוקעים לשער החמשים אי אפשר היה לגאלם, ולכן הוצרך הקב"ה לגאלם מיד - "ולא יכלו להתמהמה". ויש אומרים שמכיוון שיצאו לאחר רד"ו שנה ולא ארבע מאות שנה נתחייבו להשלים חובת הגלות ע"י גלויות נוספות.

ולפ"ז יש לומר שהפירושים האחרים של "נא" היו שייכים כאן ג"כ על תיבת "דבר נא באזני העם וגו'" - שהי' מקום לעודם לצאת משום שקץ שיעבור מצרים "לא נתבשלה כל צרכה" והייתה בבחינת "נא", וג"כ הי' שייך פירוש "עתה" לתיבת "נא" משום שהיו מוכרחים לצאת מיד בלי להתמהמה. ולכן בא רש"י כאן לומר דאע"ג דאולי שייכים כאן עוד פירושים לתיבת "נא" מ"מ הרי אמרו חז"ל שעיקר פירוש "נא" כאן אינו אלא לשון בקשה.

אגב: עיין בפסוק: "אנא ה' הושיעה נא, אנא ה' הצליחה נא" (תהלים קיח:כה) שפירושו האבן עזרא והמצודת דוד: הושיעה עתה והצליחה עתה.

והנה בנוגע לנוסח הברכה השביעית של שמונה עשרה, רוב הפוסקים ס"ל שיש לומר: "ראה נא בעניינינו" (עיין במ"ב סי' קט"ז סק"א). ויש מפרשים ש"נא" כוונתה, "בבקשה", ויש מפרשים שהכוונה היא: "מיד" [עתה] - עיין בזה בספר שמונה עשרה המבואר להרב מאיר ישראל (עמ' רע"ז).

ולכאורה אותם שני הפירושים שייכים לתיבת "נא" לאלו שאומרים בברכת המזון: "רחם נא ה' אלקינו".

"ולכל בני ישראל לא יחרץ כלב לשונו" (יב:ז). בספר ושלל לא יחסר איתא: בספר מכתב סופר (ח"ב הקדמה) כותב ששאל את זקנו הגאון בעל חתם סופר שיבאר לו את טעם המנהג לחטוף האפיקומן בליל פסח, ולא השיב לו. ולאחר הסדר השיב לו עפ"מ שנאמר בפסוק "ולכל בני ישראל לא יחרץ כלב לשונו", ומאחר שבעיר שאין הכלבים נובחים בה מצויים הגנבים, שכן הכלבים שומרים מפני הגנבים, כמו שאמרו חז"ל (פסחים קיג). לא תדור במתא דלא נבח כלבא, לכן נוהגים בליל פסח לחטוף ולגנוב את האפיקומן, זכר לגנבים המצריים שלא ניצלו את ההזדמנות לעשות את 'מלאכתם' בעת שהכלבים לא נבחו ...

"ויאמר ה' אל משה בא אל פרעה כי אני הכבדתי את לבו ואת לב עבדיו למען שתי אותותי אלה בקרבו" (י:א). ולכאורה מדוע הי' צריך הקב"ה להכביד גם את לב עבדיו?

הג"ר יהונתן אייבשיץ זצ"ל בס' אהבת יהונתן (מובא בס' פלפולא חריפתא) מסביר: ונראה ליישב, על פי הא דאיתא ברמב"ם (הל' מלכים פ"ט הל' י"ד) דבן נח נהרג בעד אחד ובדיין אחד בלא התראה. ואיתא במפרשים, והני מילי ביחיד, אבל בציבור - צריכין התראה.

והשתא אתי שפיר סמיכות הפסוק: "בא אל פרעה" והתרה בו, והא תקשה הלוא בן נח א"צ התראה? לכן הוסיף "ואת לב עבדיו", דע"י כן הם ציבור, ולכן הכביד גם לב עבדיו כדי שיהי' פרעה בר התראה.

"דבר נא באזני העם וישאלו איש מאת רעהו וגו'" (יא:ב). ופירש"י בשם חז"ל (ברכות ט): אין נא' אלא לשון בקשה, בבקשה ממך הזהירם על כך, שלא יאמר אותו צדיק - אברהם - "ועבדום ועינו אותם" קיים בהם, "ואחרי כן יצאו ברכוש גדול" לא קיים בהם.

יש להבין, דהלוא לקמן בפרשתנו כתוב "אל תאכלו ממנו נא" (יב:ט), ובמכילתא דרשו: אין נא' אלא לשון חי.

ועיין ברא"ם שכתב: ופירושו: אין "נא" האמור פה אלא לשון בקשה, ובמכילתא: "אל תאכלו ממנו נא" - אין "נא" אלא לשון חי, שפירושו: אין "נא" האמור פה, וכן אמרו (ברכות כו:): אברהם תיקן תפילת שחרית שנאמר 'וישכם אברהם בבוקר אל המקום אשר עמד שם', ואין עמידה אלא תפילה, שנאמר: 'ויעמוד פנחס ויפלל'. ואין זה לומר שכל מקום שנאמר בו עמידה היא תפלה. ועוד אמרו: "יצחק תיקן תפלת המנחה, שנאמר: 'ויצא יצחק לשוח בשדה לפנות ערב', ואין שיחה אלא תפלה, שנאמר: 'ולפני ה' ישפוך שיחו'. יעקב תיקן תפילת ערבית, שנאמר: 'ויפגע במקום', ואין פגיעה אלא תפילה". וכן בכמה מקומות בתלמוד וכולם ממין אחד.

והנה עה"פ "אל תאכלו ממנו נא", פירש"י: שאינו צלוי כל צרכו נקרא נא' בלשון ערבי.

ובאבן עזרא איתא: "נא" - יש אומרים כאשר הוא עתה שהבשר חי [בביאור אבן עזרא איתא: הם מפרשים את "נא" מלשון 'עתה', והכוונה: אל תאכלו ממנה כמות שהוא עתה אחרי שחיתו, שאינו מבושל או צלוי].

ועיין בתרגום אונקלוס עה"פ בסוף פ' בהעלותך: "קל נא רפא נא לה" (יב:יג) שתיירגם את תיבת "נא" הראשונה: "בבעו" [בבקשה],

"ליל שימורים הוא לה" (יב:מב). בספר פני דוד להחיד"א (פ' בא אות ה') איתא: אמרו רז"ל (זוהר ח"ב עמ' ל"ח ע"א) שאותו הלילה היה מאיר כשמש בתקופת תמוז. ופירשו המפרשים ז"ל עפ"מ שאמרו ז"ל: אין הקב"ה מיחד שמו על הרעה, דכתיב "ויקרא אלקים לאור יום ולחשך קרא לילה" (בראשית א:ה), והיינו דקשיתיה דאיך כתיב "הוא הלילה הזה לה" ומיחד שמו על הרעה ח"ו. לזה אמר שהלילה הזה היה מאיר כשמש, ונאה לכתוב עליו: "הוא הלילה הזה לה" כדכתיב "ויקרא אלקים לאור יום".

ועפ"ז שמעתי אומרים ומטו בה משם הר' מופת הדור כמהר"ח אלפאנדארי זלה"ה שזהו כוונת הכתוב: "לך יום אף לך לילה אתה הכינות מאור ושמש" (תהלים עד:טז), כלומר 'לך יום' - היום מתחיל אליך, כדכתיב "ויקרא אלקים לאור יום". לא כן הלילה שהוא חשך, כתיב "ולחשך קרא לילה". אבל מצינו "אף לך לילה" - שלילה אחת מתייחסת אליך, כמ"ש "הוא הלילה הזה לה". וכי תימא מה זה שיצא מן הכלל ליל ט"ו בניסן במצרים, ומה נשתנה הלילה הזה, לזה אמר "אתה הכינות מאור ושמש" - טעם כעיקר יש, שאותו הלילה הכינות מאור ושמש, והיה מאיר כשמש. ומשונה כתיב "ליל שימורים הוא לה" וגו' הוא הלילה הזה לה". ע"כ שמעתי, ואחר זמן רב מצאתיו בס' דת ודין משם המפרשים.

בענין ברכות 'גאל ישראל' ו'גואל ישראל'

בפ' ערבי פסחים (ק"ז): איתא: קריאת שמע [פ' הרשב"ם: ברכת גאולה שאחר ק"ש] והלל [של ערבי פסחים שחותם 'גאל ישראל' כר' עקיבא דמתניתין, שמספר ומשבח על גאולת ישראל שעברה] - גאל ישראל, דצלותא [ברכת גאולה שבתפלת שמונה עשרה] - גואל ישראל [שאנו מתפללין על העתיד]. מאי טעמא, דרחמי ניהו.

בהל' קריאת שמע (או"ח ס"ו ס"ו) כותב הטור: וגומר כל הברכה [של 'אמת ויציב'] וחותר: ברוך אתה ה' גאל ישראל.

בפרישה (שם אות י') מובא: בפרק ערבי פסחים וכו' אמר רבא דקריאת שמע ודהלל 'גאל ישראל', ודצלותא 'גואל ישראל'. מאי טעמא, דרחמי ניהו. ופירש רש"י [הרשב"ם] דהלל בברכת 'אשר גאלנו' בליל פסח מסיימין בה 'גאל ישראל' מפני שהוא שבח, מה שאין כן דצלותא בברכת 'ראה נא בעניינו', שמבקשים אנו רחמים שיגאלנו, לכך חותמין 'גואל ישראל' - בקשה על העתיד וכו'.

ועיין בב"ח שכתב: וצריך עיון על מנהגינו בערבית דימים טובים, כשאומרים מעריבים [מערבית] חותמים: "ברוך אתה ה' מלך צור ישראל וגואלו", דלשון 'וגואלו' הוא כאלו אמר 'גואל ישראל', וצריך לומר 'וגואלו' בלא וי"ו, דשפיר משמע על הגאולה שעברה, כן נראה לי, עכ"ל.

שוב כותב הטור (ס"ו ס"ו): ותיקנו לומר 'אמת ויציב' שחרית על החסד שעשה עמנו הקב"ה שגאלנו והעבירנו בים ושקע צרינו בתוכו. ואיתא בירושלמי, צריך להזכיר ב'אמת ויציב' יציאת מצרים ומלכות וקריעת ים סוף ומכות בכורות וצור ישראל וגואלו. ותיקנו 'אמת ואמונה' ערבית על הגאולה של עתיד, שאנו מאמינים ומקוים שיקיים לנו הבטחתו ויגאלנו בקרוב וכו'.

בהל' ערבית (ס"ו רל"ו) כותב הטור: וקורין ק"ש, ושתיים לאחריה - ראשונה 'אמת ואמונה' וכו' וחותר 'ברוך אתה ה' גאל ישראל' ולא 'גואל ישראל', שנתקנה על הגאולה שעברה.

ועיין בפרישה (אות ה') שכתב: ויש מקשים, שכאן אמר שנתקנה ברכת

אמת ואמונה על הגאולה שעברה, ולעיל (ס"ו ס"ו) כתב, וז"ל: ותיקנו לומר 'אמת ואמונה' ערבית על הגאולה שלעתיד, שאנו מקוים ומאמינים שיקיים לנו הבטחתו וכו'. ונראה לענ"ד דלא קשה מידי, דודאי נתקנה על שעבר, שכן נוסחה מוכיח עליה, אלא שתיבת 'אמת ואמונה' נתקן לרמז שאנו מאמינים בו שכמו שגאל אותנו ממצרים כן יגאלנו לעתיד מיד שונאינו. (וכע"ז כתב הב"ח).

ועיין במג"א (ריש ס"ו רל"ו) שמביא את דברי הב"ח בס"ו שכתב: מה שאנו חותמין "ברוך אתה ה' צור ישראל וגואלו" כשאומרים מעריבים [מערבית] אינו נכון, דהא אמרינן בפ' ערבי פסחים דקריאת שמע 'גאל ישראל' - על גאולה שעברה, עד כאן. וכותב המג"א: ומיהו בסוף פ"ק דברכות (יב). פירש"י (ד"ה שנאמר) דוקא שחרית קאי על גאולה שעברה, אבל גאולה דערבית קאי גם על לעתיד, דכתיב "להגייד בבוקר חסדך ואמונתך בלילות" (תהלים צב:ג). ע"ש, וא"כ אין לזוז מהמנהג.

ועיין בט"ז (ס"ו ס"ו סק"ו) שכותב: ונהינא בילדותי היה רופא א' זקן, שמו מהר"ר שלמה, שהלך בסוף ימיו לארץ ישראל. שאל מן הגאון מהר"ר מאיר ז"ל בלובלין על מה שאומרים במערבית: 'בא"י מלך צור ישראל וגואלו', שהוא נגד התלמוד [שכותב: קריאת שמע והלל - 'גאל ישראל'], ולא היה בידו להשיב, ואמר שבבואו לביתו יתיישב בזה. וכן שאלתי אחריו את מו"ח [מורי וחמי - הב"ח] ז"ל ועוד הרבה רבנים, ואין בפייהם מענה. וכן יש להקשות מדברי הטור שהביא כאן בשם הירושלמי (ברכות פ"א ה"ו): צריך להזכיר ב'אמת ויציב' יציאת מצרים וכו' וצור ישראל וגואלו וכו' עכ"ל וכו'. ונ"ל דבאמת הוא 'גואל ישראל' שפיר גם בק"ש, דהוא לשון הוה, וכל לשון הוה משתמש בין לשון עבר בין לשון עתיד, כמו שפירש"י בריש איוב על הפסוק "ככה יעשה" (א:ה). וזה מוכח גם כאן, דהא בתפלה צריך לומר לשון עתיד, ואפילו הכי מהני לשון 'גואל' שהוא לשון הוה. א"כ הכא נמי מהני לשעבר. ובגמרא לא בא למעט אלא שבתפלה לא יאמר לשון 'גאל ישראל', אבל להיפך הכי נמי דמהני, וזה עיקר, עכ"ל הט"ז.

הדגול מרבבה (על הט"ז הנ"ל) כותב הסבר אחר למה שאומרים במערבית 'צור ישראל וגואלו', וז"ל: ולענ"ד נראה דבגמרא לא קפיד אלא שלא יאמר בק"ש והלל 'בא"י גואל ישראל' כמו בתפלה, משום ד'גואל' אף שהוא לשון הוה, מ"מ טפי משמע לעתיד. אבל בירושלמי מיירי שאומר "מלך צור ישראל וגואלו", ו'צור' ודאי לשון הוה הוא, וגם לשון 'וגואלו' הוא דומיא ד'צור', ובה חזינן דקאי לשעבר, וא"כ גם במערבית ניהא, עכ"ל.

הרי שהט"ז סובר ד'גואל' שהוא לשון הוה כולל גם עתיד וגם עבר. והדגול מרבבה ס"ל ד'גואל' משמע גם לעתיד אבל לא עבר, ובמערבית שאומרים "מלך צור ישראל וגואלו", כיון ד'צור ישראל' הוא לשון הוה [וגם עבר], א"כ תיבת 'וגואלו' הסמוכה לו יש משמעות של הוה [ועבר]. והמג"א ס"ל רק ד'אמת ויציב' של שחרית קאי על העבר, אבל 'אמת ואמונה' של ערבית קאי גם על הגאולה העתידה וגם הנסים התדירים.

ובספר צלותא דאברהם (ח"ב עמ' תשע"ו) מביא את מ"ש המג"א להסביר את נוסח "צור ישראל וגואלו" במערבית, דרש"י כתב בסוף"ק דברכות דברכת 'אמת ויציב' נתקנה על הגאולה שעברה, ו'אמת ואמונה' קאי גם על הגאולה העתידה. ולפ"ז צריכים לומר דמה שאמרו בגמ' דבק"ש צריך לומר דוקא 'גאל ישראל', קאי רק אשחרית. ומביא שם מספרו 'מקיץ נרדמים' דמהירושלמי סוף"ק דברכות יש סמך לזה, דאיתא התם דצריך לומר 'צור ישראל וגואלו', א"כ נראה דשיטת הירושלמי היא שזוהי חתימת הברכה. וכך היו נוהגים מתחילה במדינות שנמשכו אחרי מנהגי ארץ ישראל. ואח"כ כשנתפשט התלמוד בבלי, וקיבלו לדורות על פיו, שינו המנהג הזה, אבל לא רצו לבטל לגמרי מנהג הישן, והניחוהו בלילי יו"ט, עיי"ש.

ועיין בישועות יעקב (סי' רל"ו סק"ב) שמחדש דביו"ט יש לומר 'גואל ישראל' בברכות ק"ש בערבית, עיי"ש.

ועיין בבכור שור על פסחים (ק"ז): שכתב שדברי הגמ' דבקריאת שמע צריכים לסיים 'גאל ישראל' לא נשארו למסקנא, דמאחר ומזכיר בתפילה גאולה בקשר לעתיד - 'צור ישראל קומה בעזרת ישראל', לכן יכול לסיים בנוסח 'גואל ישראל'.

להלכה, מה הדין של מי שחתם בברכה שאחר קריאת שמע 'גואל ישראל' במקום 'גאל ישראל'? הנה, לפי הט"ז (סי' ס"ו סק"ו) דס"ל ד'גואל' הוא לשון הווה, ולשון הווה משתמש בין אעבר ובין אעתיד, א"כ אע"פ דברכת 'גאל ישראל' קאי אגאולת מצרים, מ"מ זה נכלל גם ב'גואל ישראל'. אולם, לטעם המג"א (ריש סי' רל"ו) דס"ל דגאולת ערבית קאי גם על לעתיד, א"כ אפשר דרק בערבית יצא, אבל בשחרית לא יצא. בספר בנתיבות התפלה (פ"ח הערה ט') כתוב דמ"מ ספק ברכות להקל ואינו חוזר אפילו בשחרית.

ועיין בזה בס' מגילת ספר (סי' ו').

וכ"כ הג"ר יצחק זילברשטיין שליט"א (אבני חשן ח"ג עמ' ת"כ) דאם אמר 'גואל ישראל' אחר ק"ש, דיצא בדיעבד.

מה הדין במי שמתפלל שמונה עשרה ואומר 'גאל ישראל' במקום 'גואל ישראל'? עיין בס' אבני חשן (שם עמ' תכ"א) שכתב: והדעת נוטה קצת דביעבד יצא, שהרי השו"ע השמיט להאי דינא, ואילו הי' מעכב בדיעבד לא הי' נמנע מלכותבו. ומסיים: ועדיין צריך עיון, עכ"ל.

בקובץ צהר (ח"ד עמ' נ"ב) מובא מהג"ר יעקב קמינצקי זצ"ל דלא יצא, ד'גאל ישראל' הוא על הגאולה שעברה, ו'גואל ישראל' הוא על כל צרה בלשון הווה. [ומובא שם דדעת הג"ר ישראל זאב גוסטמאן זצ"ל היתה דיצא, דשניהם הוו מעין גאולה].

בספר וישמע משה (עמ' מ"ג) מובא שנשאל הגרי"ש אלישיב זצ"ל על זה, והשיב דהוי טעות גמורה, שהרי נוסח 'גואל ישראל' מדבר

על הגאולה מצרותינו בכל עת, או על הגאולה דלעתיד לבוא, משא"כ נוסח 'גאל ישראל' הכוונה על מה שגאלנו ממצרים, ולא שייך לברכה זו כלל, ועל כן לא יצא, וצריך לחזור לראש שמונה עשרה.

ועיין בספר אשי ישראל (עמ' שני"ו ותשס"ג) שמביא מהגר"ח קניבסקי שליט"א דיתכן שלא יצא בכהאי גוונא.

ועיין בשו"ת אבני ישפה (ח"ח סי' ט"ז ענף ב') שכתב: וברמב"ם (הל' ברכות פ"א ה"ו) כתב וז"ל: וכל הברכות כולן נאמרין בכל לשון, והוא שיאמר כעין שתיקנו חכמים, ואם שינה את המטבע הואיל והזכיר אזכרה ומלכות וענין הברכה אפילו בלשון חול יצא, עכ"ל. וכן פסק המ"ב (סי' קס"ז סקנ"ג). וכאן הרי ודאי שזה ענין הברכה שמדבר על ענין עזרת הקב"ה לגאול את ישראל, אף שאמר זאת בלשון עבר עם קמץ. וכן משמע ברש"י (מגילה יז: ד"ה אתחלתו) ובב"י (או"ח סי' קי"ב) בשם מדרש בשבלי לקט. ולכן נראה לי שגם מי שטעה ואמר בתפלה י"ח 'גאל ישראל' עם קמץ - יצא ידי חובתו, ואינו חוזר אם עבר תוך כדי דיבור.

בספר הסדר הערוך (פס"ה סע' י"ז) איתא: נוסח סיום ברכת 'אשר גאלנו' הוא 'גאל ישראל' בלשון עבר. ויש גורסים 'גואל ישראל' בלשון הווה. בהערה שם איתא: ובעץ חיים שבסידור תכלאל (עמ' כ"ד) כתב שבילדותו סבר שמה שנמצא בקצת סידורים כתוב 'גואל ישראל' הוא נוסח מוטעה. ואולם אחר העיון שינה דעתו, שכן יש לומר שכוונת הגמרא שבתפלה לא יאמר 'גאל ישראל', כיון דרחמי נינהו ומתפללים על העתיד, אבל בקריאת שמע ובהלל אין הדבר מעכב אם יאמר 'גואל ישראל'. וכן משמע מנוסח הברכה "כִּן ה' אֱלֹקֵינוּ יִגְעֵנוּ וכו'", שמתפלל על העתיד, אלא משום שפתיחת הברכה "אשר גאלנו וגאל את אבותינו" מורה על העבר, לכן ראוי לחתום 'גואל ישראל', שלשון זה עולה לכאן ולכאן. וכן משמע מדברי הגמ' (ברכות נב:) שלדעת בית הלל 'בורא מאורי האש' משמע גם לשון עבר. וראה רמב"ם מהדורת הר"ש פרנקל (ילקוט שינוי נוסחאות, הל' חו"מ פ"ח ה"ה) שכן הנוסח ברמב"ם בכת"י תימני. ועיין עוד בהגדת מגיד מראשית להר"י צובירי (עמ' פ"ח) שדחה דברי בעל עץ חיים, והאריך להוכיח שהגירסא 'גאל ישראל' בלשון עבר היא הנכונה. ההלכה: יש לומר 'גאל ישראל' בלשון עבר (שו"ע סי' ס"ו סע' ז', מ"ב שם סקל"ג).

לז"נ מורי ורבי הגאון הרב אברהם יעקב בן הרב מאיר הכהן פאם זצ"ל - נפ' כ"ח מנחם אב תשס"א
לז"נ ר' בנימין בן הרב ר' מרדכי ז"ל שור
לז"נ מרת עטא שרה בת ר' בנימין ע"ה - נפ' כ"ג אדר א' תשס"ח

TORAH LODAAS

PARSHAS BO
© COPYRIGHT 2025
BY RABBI MATIS BLUM Z"L

לז"נ פעסא רחל בת דבורה

נדב בן דבורה לרפ"ש
רוחמה ליבא בת רבקה לרפ"ש
צביה חיה בת לאה ברעניא לרפ"ש

"כי ביום ראותך פני תמות" (י: כח) בתרגום יונתן: יתקוף ורגזי בך
ואמסור יתך ביד בני נשא אלין דהון תבעין נפשך למיטב יתה.
"For on the day that you see my countenance, you will die."

The Targum Yonoson explains that Paroh threatened Moshe that if he would see him again, he would deliver him into the hands of Dason and Aviram who had previously wanted to kill him.

The *Ta'am Vodaas* observes that we can see from this that it is worse to fall into the hands of an evil Yisroeli than into the hands of an Akum, for in many instances the evil Yisroeli bears more animosity towards his righteous brethren than does an Akum.

"בנערינו ובזקנינו נלך וגו' כי חג ה' לנו" (י: ט)

"With our youth and our elders we will go ... for we must observe a festival of Hashem."

The Meforshim note that when the youth and the elders go together on the same path, this is the greatest reason for the nation to rejoice.

"דבר נא באזני העם וישאלו איש מאת רעהו וגו'" (יא: ב)

"Please speak to the people that each person borrow from his neighbor silver vessels ..."

Rashi, quoting Chazal, writes that Hashem said, "Please" so that the righteous one [Avrohom] will not say, "And they will enslave and inflict them" He fulfilled, while, "They will leave with great wealth" He did not fulfill.

Why did Hashem emphasize that He must fulfill His word only so that Avrohom will not be able to say that Hashem did not fulfill His word?

Hagaon Rav Naftoli Horowitz, Z'TL' (quoted in *P'nei Kedem*) explains that the Halacha is that one cannot be obligated to give monetary restitution and be executed for the same offense. If so, how were the Egyptians subjected to death as well as having their wealth go to Klal Yisroel?

The answer is that if one is subjected to the death penalty for one offense and is obligated to pay money to

another person, he must pay and be executed.

This being the case, even though the Egyptians were put to death for their treatment of the Jews, they were obligated to give up their wealth as well - since that had been promised to Avrohom ...

HALACHIC DISCUSSIONS

(not to be relied upon for Halacha L'Ma'aseh)

The Shulchan Aruch (O.C. 27:11), based on the Gemorah (Menachos 35b, Mo'eid Koton 25a) rules that the black sides of the *Retzu'os* [straps] of the Tefillin should be facing outwards while the unpainted sides touch the body.

The Mogein Avrohom (17) says that if the straps were worn inside-out, it is meritorious to fast to atone for the mistake.

The Machtzis Hashekel notes that the main issue concerning the straps being placed properly applies to where the straps surround the head and where they are first tightened around the top of the arm.

The Piskei Teshuvos (27:20) writes that since in our times it is difficult for people to fast, if one discovered that he had worn his *Retzu'os* inside-out, he should give Tzedaka as an atonement.

QUESTIONS OF THE WEEK

- 1) When do people, who customarily don Rabbeinu Tam Tefillin [after removing their Rashi Tefillin] only put on Rashi Tefillin?
- 2) Is it permissible for a whole group of women to join together to eat the Korbon Pesach?
- 3) Can one fulfill the Mitzva of Korbon Pesach if he doesn't have Matza and Morror?
- 4) How much time is there between the *Molad* [when the moon enters its new phase] of one month, and the *Molad* of the next month?
- 5) What interesting phenomenon took place after Moshe prayed for the locusts to leave Egypt?
- 6) Who filled in as the 600,000th to leave Mitzrayim?

- 7) How many members of the *Eirev Rav* left Egypt with the Bnei Yisroel?
- 8) Besides sheep and cattle, what other animals did Bnei Yisroel take with them when they left Egypt?
- 9) Why is it customary to give children קליות ואגוזים [roasted wheat and nuts] at the Seder to keep them awake?
- 10) Which Posuk in this week's Sidra did the *Chachomim* modify slightly when they translated the Torah for King Ptolemy?
- 11) Which Bracha that is recited every night was inspired by the events of the night of Yetzias Mitzrayim?

ANSWERS

- 1) People who customarily wear Rabbeinu Tam Tefillin, do not put them on during Chol Hamo'ed (Pri Megodim, quoted in Mishna Berura 25:60).
- 2) It is permissible to form a group exclusively of women to eat the Korbon Pesach Rishon or the Pesach Sheini (Rambam Hil. Korbon Pesach 2:4).
- 3) One can fulfill the Mitzva of Korbon Pesach even if he doesn't have Matza and Marror (ibid. 8:2).
- 4) The *Molad* of one month is 29 days, 12 hours and 793/1080 parts of an hour [approximately 44 minutes and three seconds] from the *Molad* of the previous month.
- 5) The Ramban (10:14) quotes Rabbeinu Chananel who said that after Moshe prayed that the locust should leave Egypt, Egypt was never again attacked by locusts.
- 6) Hashem, in the fulfillment of the promise: "אנכי ארד" (בראשית מו:ד) עמך מצרימה ואנכי אעלך גם עלה" (Pirkei D'Rebbi Eliezer 39).
- 7) There are three opinions in the Mechilta: Rabbi Yishmoel - 1,200,000; Rabbi Akiva - 2,400,000; and Rabbi Nosson - 3,600,000.
- 8) Camels, donkeys and horses (Midrash Hagadol and

Mechilta D'Rashbi cited in Torah Sheleima 12:38, note 590).

- 9) Perhaps, because the Midrash (cited in Torah Sheleima 12:40, note 599*) states that Bnei Yisroel left Mitzrayim in such haste that they did not pack *Nosh* for the children.
[וגם צדה לא עשו להם" - מלמד שאף קליות ואגוזים לא נטלו בידם לתינוקות לדרך].
- 10) The Posuk that states that Bnei Yisroel sojourned in Mitzrayim for 430 years (12:40) was modified to state: "ומושב בני ישראל אשר ישבו בארץ מצרים ובארץ כנען ובארץ גושן שלשים שנה וארבע מאות שנה" (מכילתא, מובא בתורה שלימה יב:מ אות תר"א)
- 11) The Bracha of השכיבנו in Maariv which asks that Hashem save us from bad occurrences and protect us when we go and come is based on the Tefillos that Bnei Yisroel uttered on the night of *Yetzias Mitzrayim* during *Makas Bechoros* (Talmidei Rabbeinu Yona, Brachos 4b - בדפי הרי"ף ב' ע"ב ד"ה ואע"ג -

NOW AVAILABLE

The sefer נר מתתיהו is available for purchase:

- in seforim stores
- via shipping by emailing torahlodaas@gmail.com
- by picking up in Monsey, Queens, or Lakewood.
Please be in touch via email.

The sefer מצא טוב on שמחות and the set of Torah Lodaas volumes 1-5 are available for purchase. Email to purchase.

Due to many practical considerations, Torah Lodaas is only available through e-mail. Anyone who wishes to dedicate an issue or receive Torah Lodaas is asked to send his name and e-mail address to: TorahLodaas@gmail.com

*The material for this issue has been reprinted
from previous years*